

FDUV:S FEM VALFRÅGOR

Finland ska förhoppningsvis få en ny funktionshinderlag och vårdreformen har rotts i land. Allt detta påverkar servicen och stödet för personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras familjer - på sikt förhoppningsvis till det bättre. Men trots och utöver dessa reformer återstår mycket arbete för att deras rättigheter ska förverkligas i praktiken.

FDUV vill att Finlands riksdag och regering tryggar och främjar delaktighet, tillgänglighet och ett gott liv för de mest utsatta. Vi vill se ett samhälle som bejakar och beaktar mångfald och som tryggar rätten till service på svenska.

1. Åtgärda personalbristen – en ödesfråga!

Bra service kräver kunnig personal - också på svenska. Frågan om tillgången till personal är en ödesfråga för hela välfärdssamhället. Utan personal förverkligas inte många av de rättigheter personer med funktionsnedsättning har. Rätten till självbestämmande, kommunikation och samspel samt individanpassat stöd blir lidande om det saknas personal. Personalbristen är inte akut bara inom vård och omsorg, även inom dagvård och utbildning saknas personal.

FDUV vill:

- Att regeringen tar fram en nationell handlingsplan för att säkra tillgången till personal inom vård, skola och omsorg. Det behövs bättre arbetsvillkor och större respekt för branscherna.
- Att det satsas på en ny ettårig utbildning för delaktighetshandledare. En delaktighetshandledare skulle stöda personer med intellektuell funktionsnedsättning att utträtta ärenden i vardagen, vilket skulle minska på arbetsbördan för den övriga personalen.

2. Stärk självbestämmandet – minska på begränsningsåtgärderna!

Självbestämmande är en mänsklig rättighet. Alla har rätt att besluta om sitt eget liv och om sådant som berör en själv. Användningen av begränsningsåtgärder är en grov kränkning av rätten till självbestämmande - därför behöver lagstiftningen och tillsynen bli bättre.

Alla ska ges möjlighet att påverka sitt liv och sin vardag. I det ingår rätten att välja var, hur och med vem man bor. Många med intellektuell funktionsnedsättning bor i ett grupphem, trots att de med individuellt stöd kunde bo självständigt i egen fristående bostad. Lyckade boendelösningar minskar också behovet av begränsande åtgärder.

FDUV vill:

- Att det stiftas en ny lag som stärker självbestämmanderätten och som förtydligar bestämmelserna om begränsningsåtgärder. Lagen skulle ersätta specialomsorgslagen.
- Att det reserveras tillräckligt med resurser för övervakningen av hur självbestämmandet stöds och eventuella begränsande åtgärder används. Tillsynsmyndigheterna har i dagsläget för lite resurser för att övervaka tjänsternas kvalitet.
- Se en fortsättning på boendeprogrammet KEHAS som avslutades 2020. Arbetet med att lägga ned institutioner och utveckla boendeservice i närsamhället måste fortsätta. Regeringen ska trygga finansieringen för individuellt boende med stöd.

3. Trygga rätten till utbildning med anpassat stöd

Barn och unga med funktionsnedsättning ska ha rätt till småbarnspedagogik och undervisning i sin närmiljö. Via inklusion får elever med särskilda behov lära sig att de är en del av gänget på alla livsområden. För att skolinklusion ska fungera får det inte vara en sparåtgärd. Personer med intellektuell funktionsnedsättning har även rätt till kvalitativ utbildning på andra stadiet.

FDUV vill:

- Att så många barn som möjligt ska få gå i vanligt daghem och vanlig skola. Anpassad undervisning kräver tillräckliga resurser. Det behövs kompetent undervisningspersonal och assistenter. Även utrymmen, metoder och material behöver anpassas.
- Att yrkesutbildningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning utvecklas. Det borde finnas större valmöjligheter i utbudet och möjlighet att studera i sitt närsamhälle.

4. Stärk rätten till arbete och meningsfull sysselsättning

Många personer med intellektuell funktionsnedsättning arbetar, men bara ett fåtal får lön för sitt arbete. Det finns många strukturella och attitydmässiga hinder som försvårar målgruppens tillträde till arbetsmarknaden. Sysselsättande service bör utvecklas med riktning mot lönearbete. Även personer som av olika orsaker inte har förutsättningar att få ett arbete med lön ska ha rätt till meningsfull sysselsättning i form av dag- eller arbetsverksamhet.

FDUV vill:

- Att det stiftas en ny lag om arbetslivsdelaktighet som garanterar rätten till arbetsverksamhet och arbetsträning. Det ska vara möjligt att kombinera dag- och arbetsverksamhet.
- Att en linjär pensionsmodell tas i bruk. Det ska vara möjligt att kombinera pension och arbetsinkomster.
- Att regeringen fortsätter arbetet för att stärka partiellt arbetsföras sysselsättning.

5. Trygga en skälig levnadsnivå – motarbete fattigdomen

Familjer som har barn eller vuxna med funktionsnedsättning drabbas ofta ekonomiskt. Hela familjens ekonomiska förutsättningar bör tryggas på lång sikt. Dessutom har de flesta personer med intellektuell funktionsnedsättning små eller obetydliga inkomster. För många räcker pension och övriga bidrag nätt och jämnt till att betala räkningar, hyra och behövliga mediciner. Fattigdomen har vittgående konsekvenser för det psykiska, fysiska och sociala välbefinnandet. Nivån på grundskyddet måste därför höjas.

FDUV vill:

- Att Finlands grundtrygghetssystem förnyas. Det ska vara lätt att förstå och flexibelt så att det inte sackar efter vid förändringar i arbets- eller funktionsförmågan.
- Att nödvändiga tjänster som personer med funktionsnedsättning behöver för att leva ett liv på lika villkor som andra förblir avgiftsfria.
- Att familjernas ork och möjligheter att klara sin vardag tryggas - också för att föräldrarna ska kunna jobba och försörja sin familj. Vi behöver skraddarsydda och flexibla tjänster som är anpassade till familjernas behov. Samtidigt behöver arbetsmarknaden bli mer flexibel.
- Att stödet till närståendevårdarna förbättras. De ska få ordentlig lön för sitt viktiga arbete!